

Handläggare
Per-Ove Mattsson
Telefon: 0850818148

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2022-06-16

Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11).

Sammanfattning

Tolktjänsten är en samhällsservice för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Flera statliga utredningar som genomförts de senaste åren har visat att det finns brister i tolkservicen. En statlig utredare har i ett betänkande föreslagit en handlingsplan med åtgärder som ska genomföras fram till 2028. Bland annat föreslås en ny lag om tolktjänst införas och en nationell samordningsfunktion inrättas.

Förvaltningen anser att handlingsplanen kommer att innebära förbättringar för målgruppen som är i behov av tolktjänst.

Bakgrund

Tolktjänsten är en samhällsservice för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Ansvar för att ordna och finansiera denna samhällsservice är utspritt på flera samhällsverksamheter. Grovt beskrivet är det regionerna som ansvarar för att tillhandahålla och bekosta behovet av vardagstolkning som gäller läkar- och sjukvårdskontakter, arbete, fritid, sociala aktiviteter med mera. Vid besök och kontakter med myndigheter är det aktuell myndighet som enligt 13 § förvaltningslagen ska tillhandahålla och finansiera tolk.

Flera statliga utredningar som genomförts de senaste åren har visat att det finns brister i tolktjänsten. Det handlar bland annat om

otydliga ansvarsförhållanden och oklarheter som orsakat gränsdragningsproblem samt vilka kostnader det statliga bidraget för tolktjänst som regionerna får är avsedda att täcka. Något som också har varit påtagligt är de återkommande svårigheterna med att tillgodose de behov av tolk som finns i arbetslivet.

Mot bakgrund av detta gav regeringen i juli 2020 en särskild utredare i uppdrag att ta fram en handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten. Syftet var att, utifrån tidigare genomförda utredningar och i dialog med berörda aktörer, identifiera och analysera vilka framgångsfaktorer, problem och hinder som finns för att tolktjänsten ska utvecklas på ett framgångsrikt sätt. Vidare skulle utredaren analysera hur ett genomförande av lämpliga förslag skulle kunna ske i praktiken.

Utredningens betänkande är nu klart och har skickats på remiss, bland annat till Stockholms stad. Kommunstyrelsen har i sin tur remitterat förslaget till några instanser i staden, bland annat Farsta stadsdelsnämnd, för yttrande senast den 19 juli.

Ärendet

Handlingsplanen är indelad i två åtgärdsområden. Det gäller dels åtgärder som ska skapa en mer sammanhållen och tydlig struktur för tolktjänsten, dels åtgärder som stöder en fortsatt långsiktig utveckling av tolktjänsten.

I delen som handlar om en mer sammanhållen och tydlig struktur föreslås bland annat att en ny lag om tolktjänst införs. Den nya lagen ska ersätta nuvarande regler i hälso- och sjukvårdslagen om tolktjänst för vardagstolkning. Lagen innebär en skärpning och förtydligande av regionernas ansvar och uppdrag. Detta ska ske på flera sätt, till exempel genom att regionens ansvar renodlas. Bland annat föreslås att ansvaret för att tillgodose tolkbehov inom arbetslivet övergår till Arbetsförmedlingen.

Regionen får också ett ökat samordningsansvar för att bättre än idag säkerställa att användarens samlade behov av tolktjänst tillgodoses.

Lagen ska också bidra till att den enskildes självbestämmande ska öka och vid tolktjänst för barn ska barnets bästa alltid beaktas.

Regionen ska även bli mer tillgänglig och serviceinriktad. Målet är att bland annat göra det lättare för tolkanvändarna att förmedla till regionen vad som fungerar bra och dåligt med tjänsten.

Den nya lagen föreslås börja gälla den 1 januari 2024.

Från år 2024 ska statens bidrag till regionerna för vardagstolkning höjas med 41 miljoner kronor. Det nya statliga bidraget blir då drygt 115 miljoner kronor.

Som nämnts ovan ska Arbetsförmedlingen ansvara för stödet till tolk i arbetslivet. Stödet ska vara en del i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning. Därigenom ska de som använder tolk få större möjligheter att få ett arbete, fortsätta arbeta och att utvecklas i sitt arbete. Ändringen av förordningen föreslås också gälla från 1 januari 2024.

I betänkandet framgår även att resurserna behöver samordnas effektivare för att ge stöd med tolkning vid utbildning för vuxna. En översyn föreslås genomföras med anledning av detta.

I det andra åtgärdsområdet föreslås en rad av olika insatser och åtgärder för att långsiktigt stödja en fortsatt utveckling av tolktjänsten. En åtgärd handlar om att förstärka utbudet av distanstolkning. Den digitala utvecklingen i samhället är snabb och den tekniska utvecklingen fortsätter på bred front. Detta gör det möjligt att tolkning på distans kan vara ett viktigt alternativ till tolkning på plats. Med bra teknik kan tolkning på distans öka möjligheterna att få tolktjänst. Tolkning på distans kan också vara ett bra sätt att få tolktjänst för personer som bor på landsbygden.

En annan åtgärd handlar om att inrätta en funktion som nationell samordnare av tolktjänstfrågor för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Funktionen ska ha ett antal olika uppdrag, bland annat tillhandahålla information, sammanställa statistik och annan data för en samlad nationell uppföljning av tolktjänsten och dess målgrupp. Funktionen ska även samordna eller hantera frågor som rör tolktjänst och som inte har en naturlig hemvist hos någon annan aktör, att upphandla tolkservice för förtroendevalda i vissa organisationer samt att betala ut statsbidrag till regionerna för tolktjänst. Arbetet ska ske i samråd med regioner och berörda intresseorganisationer samt andra berörda aktörer.

En ytterligare åtgärd är att stärka tolkprofessionen. I samverkan med berörda utbildningsanordnare och arbetsgivare samt företrädare för tolkprofessionen och berörda intresseorganisationer ska funktionen för nationell samordning utveckla och sammanställa en strategisk plan för kontinuerlig och systematisk fortbildning och kompetensutveckling för teckenspråks-, dövblind- och skrivtolkar.

De olika åtgärderna i handlingsplanen ska genomföras och följas upp senast år 2028. Uppföljningen ska utföras av den nationella samordnaren.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Nämndens råd för funktionshinderfrågor tar del av ärendet den 7 juni.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att utredarens förslag kommer att innebära förbättringar för målgruppen som är i behov av tolktjänst.

En allmänt bättre fungerande tolkservice och tydligare ansvarsgränser mellan region och andra samhällsverksamheter samt ett förtydligande om vad vardagstolkning ska omfatta, gynnar framförallt tolkanvändarna men även stadsdelsförvaltningen, såväl som arbetsgivare, myndighetsutövare och utförare av olika stöd- och omsorgsinsatser där behov av tolk kan förekomma.

Förvaltningen är enligt lag ålagd som myndighet att tillhanda tolk i ärendehandläggningen och där uppstår sällan några gränsdragningsproblem. Det har dock funnits vissa problem med kompetens och tillgång på tolkar vilket förhoppningsvis kommer förbättras inom ramen för handlingsplanen. I det stora hela har det således fungerat relativt väl.

Även om förvaltningen inte haft så stora problem gällande tolktjänsten framkommer det i de genomförda utredningarna att det funnits brister med tjänsten som behöver åtgärdas. Av de åtgärder som föreslås är införandet av en ny lag viktig. Rättsliga förtydliganden behövs men lagstiftningen och dess intentioner påverkar också förhållningssätt och bemötande. Till exempel finns i förslaget till ny lag en bestämmelse som anger att tolktjänst för vardagstolkning så långt som möjligt ska utformas och genomföras i samråd med den enskilde.

Renodlingen av regionens ansvar är nödvändigt, särskilt gäller det tolk i arbetslivet och att ansvaret för detta övergår till Arbetsförmedlingen. Likaså förtydligandet som görs av ansvar för tolk vid vissa myndighetsbesök kommer att bidra till minskade gråzonsproblem.

Det är också bra att regionen får ett ökat samordningsansvar när det gäller behovet av tolk. Även om ansvarsgränser blir tydliga så kommer samhällets tolktjänst att vara splittrat på flera aktörer. Det gör att regionens ökade samordningsansvar kommer innebära mer fokus på den enskildes behov.

Distanstolkning är ett område som utvecklats och kommer att utvecklas mycket de närmaste åren. Det kommer att vidga möjligheterna till tolkning i olika situationer. Dock, anser förvaltningen, liksom intresseorganisationerna, att det är viktigt att detta med distanstolkning inte blir på bekostnad av en minskad möjlighet att få tolkning av en person på plats.

Förvaltningen anser att förslaget om att inrätta en nationell samordningsfunktion är en helt riktig åtgärd. Det finns många exempel från andra samhällsområden där det har varit konstruktivt, gett bättre resursutnyttjande och lett till ökad måluppfyllelse. Viktigt blir att samordnaren får tillräckligt med resurser och verktyg för att kunna genomföra de olika uppdragen. Ett mycket viktigt uppdrag för samordnaren är att följa upp och granska effekterna av handlingsplanen.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör
Första stadsdelsförvaltning

Per-Ove Mattsson
Avdelningschef
Första stadsdelsförvaltning

Bilaga

Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU 2022:11)

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2022-05-27
Per-Ove Mattsson, Avdelningschef	2022-05-27